

Länsstyrelsen
Gävleborg

Samhällsbyggnadsenheten
Fysisk planering
Klara Wirdby
Tel: 026-17 12 92
klara.wirdby@lansstyrelsen.se

GRANSKNINGSYTTRANDE

1 (9)

2009-09-15

Dnr 401-8105-09

Ljusdals kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Ljusdals kommun
827 80 LJUSDAL

Översiktsplan för Ljusdals kommun, Gävleborgs län

Redogörelse för ärendet

Översiktsplanen har överlämnats till länsstyrelsen i samband med att den ställts ut för granskning under tiden 17 juli – 17 september 2009. Handlingar som översänts består av utställningshandling, 118 sidor text, ortsanalys om 66 sidor, kartor samt samrådsredogörelse.

Länsstyrelsen yttrade sig över samrådsförslag den 25 augusti 2008.

Enligt 4 kapitlet 9 § Plan- och bygglagen ska Länsstyrelsen under utställningstiden avge ett granskningsyttrande över översiktsplaneförslaget. Detta granskningsyttrande utgör statens samordnade syn på förslaget.

Av yttrandet skall framgå om;

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt,
3. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
4. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller
5. en bebyggelse annars blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Lag (2009:530).

Dessa fem punkter är statens särskilda ansvarsområden. Detta granskningsyttrande ska ingå som en del i den blivande översiktsplanen. Det som ska beaktas i fortsatt planering framgår av kommentarerna nedan.

Allmänt

Ljusdals kommun har överlag tillmötesgått Länsstyrelsens synpunkter i samrådsskedet på ett bra sätt.

Planförslaget är skrivet och upplagt på ett lättillgängligt och överskådligt sätt med tydlig uppdelning på sakområden och med mål och ställningstaganden klart angivna. De ställningstaganden som görs är dock allmänna och generella. Även om översiktsplanen ska vara en långsiktig vision och det behövs allmänna och generella principer för hur arbetet med att förverkliga målen i översiktsplanen ska bedrivas, så skulle det vara ännu bättre om ett sådant resonemang bryts ned till Ljusdals kommuns nivå. Det vore önskvärt om det i planen angavs vilka planeringsförutsättningar som gäller för just Ljusdal och hur kommunen avser att tillvarata, förändra och utveckla de värden och verksamheter som finns. En mera konkret inriktning på och förtydligande av vad kommunen avser att vidta för åtgärder för att uppnå målen i planen och hur man avser att genomföra dessa åtgärder vore önskvärd.

Länsstyrelsen har i samrådsyttrandet påtalat att konsekvensbeskrivningen är alltför generell och i alltför liten utsträckning behandlar konsekvenser. I samrådsyttrandet efterfrågar länsstyrelsen även ett nollalternativ, vilket i utställningsversionen har beskrivits. Konsekvensbeskrivningen är dock fortfarande en mycket allmänt hållen beskrivning av planåtgärdernas påverkan på miljön. Det skulle stärka planen om till exempel några tänkbara scenarion skisserades och en bedömning av påverkan på miljön gjordes för de olika alternativen. Som konsekvensbeskrivningen ser ut idag är den övervägande en sammanfattande beskrivning av kommunens målsättningar och ambitioner inom olika områden, snarare än en beskrivning av eventuella konsekvenser för de föreslagna planeringsåtgärderna.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att hänsyn tagits till de nationella och regionala miljömålen i uppbyggnaden av översiktsplanen. Kommunen ser dessutom miljömålen som en av anledningarna att förnya ÖP:n. Länsstyrelsen anser dock att kommunen kunde ha varit tydligare med att ange miljömålen som grund i "Bakgrund och syfte".

Synpunkter utifrån Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden/statliga intressen

Riksintresseområden

Naturvård

De områden inom kommunen som skyddats enligt miljöbalkens regler redovisas i texten. En nationalpark, 29 riksintresseområden enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken (ska vara 30), 44 Natura 2000-områden (riksintresse) och 29 naturreservat redovisas inom kommunen. Dessutom finns 41 objekt som

omfattas av biotopskydd eller naturvårdsavtal. Kommunen anger att det är angeläget att värdefulla och relativt orörda miljöer bevaras och skyddas. Kommunen avser därför att i planering, tillståndsgivning och verksamheter skydda områden med höga naturvärden. Det vore önskvärt med en mer konkret och detaljerad beskrivning hur kommunen avser att genomföra detta.

Enligt översiktsplanen ska särskild hänsyn tas till friluftslivs- och naturvårdsintressena i skogsbruket och avverkning ska anpassas till topografi och landskapsbild. Länsstyrelsen förmodar att den målsättningen endast är genomförbar inom det egna skogsinnehavet, i övrigt lär möjligheterna att påverka vara små. Detsamma gäller för målsättningen om ett fortsatt hävdande av åkermarken.

Friluftsliv

Riksintresseområdena för friluftsliv enligt 3 kapitlet 6 § (3 st) och 4 kapitlet 2 § miljöbalken (1 st) redovisas i texten. I planförslaget sägs att kommunen ska skydda områden med höga rekreativvärden samtidigt som friluftsliv, turism och näringsliv tillåts utvecklas. Det vore värdefullt om kommunen utvecklade sina tankegångar i dessa delar. Hur avser man att möjliggöra en sådan utveckling mera konkret?

Länsstyrelsen noterar med tillfredsställelse att det är kommunens vilja att de stora, opåverkade områdena i Orsa finnmark undantas exploatering som kan skada dess värden. Som exempel på sådan exploatering anges större vindkraftanläggningar eller annan storskalig exploatering.

Kommunikationer

I Vägverkets beslut från 2004 har ett fel smugit sig in som har påverkat det bilagda kartmaterialet till beslutet. På kartan och i vägnummerregistret visas och står det att rv 83 är av riksintresse för kommunikation. Tittar man noggrannare i textmaterialet som tillhör beslutet står det att det är delsträckan E4 Hudiksvall-Ljusdal som är av riksintresse. Detta innebär att det är rv 84 som är av riksintresse och inte rv 83 som framgår av texten i översiktsplanen. Kartmaterial samt texten i översiktsplanen bör justeras. Vi beklagar att detta fel inte har uppmärksamats tidigare. Ett förtydligande av hur kommunen avser tillgodose riksintresset skulle även kunna göras.

Länsstyrelsen efterfrågar kommunens inriktning och syn på exploatering och bebyggelse längs riksväg 83, 84 samt järnvägar av riksintresse. Kommunens syn på denna fråga bör framgå tydligt i handlingen.

Vad gäller vägkorridor för rv 84 över Ljusnan så är det svårt att se utifrån den interaktiva kartan på kommunens hemsida om kartan stämmer överrens med

den begränsningslinje för området som ingår i vägutredningens alternativ Smedgatan. Vägverket Region Mitt tog 2003-03-31 beslut om vilken vägkorridor samt trafikteknisk standard som ska gälla i fortsatt planering på delen förbifart Ljusdal.

Utöver norra stambanan, som är av riksintresse för kommunikationer, är vissa anläggningar för tågbildning utpekade som riksintresse. Timmerterminalen i Ljusdal är en av dessa. Timmerterminalen är regionalt betydelsefull och är lokaliserad till betydande produktionsområden. Skrivelse om detta saknas helt i översiktsplanen, och den bör även pekas ut på karta. Vidare bör det som beskrivs i planen angående timmerterminalen, särskilt under rubriken "Ljusdal och framtiden", ses som kommunens egen framtidsvision. Frågan om det på lång sikt är möjligt att förflytta timmeromlastningen och städa upp spårområdet är inte klarlagda från Banverkets sida. Området kan behövas för annan järnvägsverksamhet även om timmeromlastningen helt skulle upphöra. Idag är tågbildningsplatsen utpekad som riksintresse.

I planhandlingen står att det ska skapas ett gång- och cykelvägnät mellan de tre orterna Ljusdal, Färila och Järvsö. Likaså anges målsättningen att alla järnvägsövergångar ska vara trafiksäkra. Länsstyrelsen ser positivt på att man planerar för en trafiksäker miljö. Om någon satsning ska ske längs det statliga vägnätet bör kommunen ta upp det i kommande arbetet inom ramen för Länstransportplanen för Gävleborgs län.

Hälsa och säkerhet

Buller och vibrationer

Frågan om buller har hanterats mer i utställningsversionen än i samrådsförslaget, vilket är positivt. Länsstyrelsen saknar dock en inriktning vid kommunens bebyggelseplaner. Enligt lagstiftningen är det den verksamhet som ger upphov till buller/vibrationer som är ansvarig. Samtidigt anser länsstyrelsen att det är olämpligt att bygga i bullerutsatta lägen. Man ska i första hand planera t.ex. bostäder, förskolor m.m. i lägen där det inte är höga bullernivåer. I andra hand i lägen som är bullerutsatta, men där bullerbegränsande åtgärder i så fall måste vidtas. Kommunens synsätt bör förtydligas om denna plan ska vara vägledande vid mer detaljerad planering.

Miljöstörning och riskhänsyn

Det är bra att man har tagit upp frågan om riskbedömning inom 150 meter från väg eller järnväg. Denna riskbedömning ska göras för alla detaljplaner inom detta avstånd. Det är viktigt att inte enbart rekommendera att avstånd ska följas.

Dessa avstånd är ett minimum som sedan kan utökas beroende på den riskbild som framkommer vid en riskanalys.

Inom avsnittet för miljöstörning och riskhänsyn bör ett resonemang kring hälsa föras.

Mellankommunala intressen

Länsstyrelsen vill på nytt poängtera att samverkan mellan den regionala utvecklingen och kommunala översiktsplaneringen är av stor betydelse för mellankommunala intressen. Det är viktigt att påpeka att kommunens framtida utvecklingsplaner som omfattar boende, arbete, utbildning, kommunikation, service, rekreation och turism med mera ofta får effekter utanför den egna kommunen.

Länsstyrelsen vill i detta sammanhang peka på möjligheterna att i en ny kommunomfattande översiktsplan ge planen en direkt koppling till viktiga regionala utvecklingsfrågor samt till övriga kommunala program och planer.

Länsstyrelsen har tidigare påtalat ovanstående i samrådsyttrandet. Yttrandet efterlyste bl.a. en utökad interregional samverkan, även med kommuner som ligger utanför kommunens regionala tillhörighet med Gävleborgs län/Hälsingland. I synpunkterna har det bl.a. framförts en önskan om att planförslaget tar ställning till ett vidare regionalt utvecklingssammanhang norrut som omfattar även Ånge – Sundsvall – Östersund.

Strandskydd

De gällande strandskyddsreglerna beskrivs i korthet liksom vad de innebär för Ljusdals kommun. Kommunen har beslutat om att göra ett tematiskt tillägg till översiktsplanen som behandlar strandskyddet, vilket länsstyrelsen välkomnar.

Övriga synpunkter

Tätortstriangeln

I samrådsyttrandet efterlyste länsstyrelsen vilken juridisk status äldre fördjupningar samt ortsalanalysen för Ljusdal avses att ha. I samrådsredogörelsen anger kommunen att aktuellt översiktsplaneförslag ersätter översiktsplan från 1991 samt fördjupade översiktsplaner för Mellanljusnans dalgång (1988) och att övriga fördjupningar därför kvarstår (Färila, Järvsö, Ny järnvägsbro i Edänge samt Verksamhetsområde i Ede). I

utställningsversionen av ortsanalysen anges den vara ett planeringsunderlag. Vilka fördjupningar som fortfarande gäller bör framgå i översiktsplanen, både i texten men framför allt i kartmaterialet. Länsstyrelsen frågar sig även hur kommunen avser att hantera den kommuntäckande översiktsplanen i förhållande till de kvarstående fördjupningarna. Som exempel kan nämnas de föreslagna bostadsområdena som redovisas i aktuellt förslag i Färila och Järvsö. Överensstämmer dessa helt med befintliga fördjupningar? Om inte, hur avser kommunen hantera eventuella motstående ställningstaganden i planerna?

Eftersom Ljusdals tätort står utan fördjupning anser Länsstyrelsen det vara angeläget att utreda de viktiga framtida planeringsfrågorna för tätorten. Detta kan göras i den kommuntäckande översiktsplanen (behöver då vara mer konkret än i aktuellt förslag), där eventuella intressekonflikter utreds, eller så kan det göras i en separat fördjupning av tätorten. Väljer kommunen det senare anser länsstyrelsen att det är ett angeläget arbete, vilket översiktsplanehandlingarna tydligare bör uttrycka.

Natur

I kommunens naturvårdsprogram finns 260 skyddsvärda naturvårdsobjekt beskrivna. Kommunen inriktar sitt naturvårdsarbete på att skydda och bevara tätortsnära naturområden och att göra sådan natur mera tillgänglig för invånarna. Bland annat undersöks möjligheten att skydda Järvsöklack som naturreservat. Målen för naturvården är högt satta; unika naturvärden ska skyddas, det öppna kulturlandskapet ska bevaras, naturområden nära tätorterna ska göras tillgängliga, skyddas och bevaras och Ljusnans och Voxnans forsar ska bevaras orörda. Det skulle stärka översiktsplanen om det framgick hur man avser att uppnå de skisserade målen.

Miljökonsekvensbeskrivningen anlägger tre olika aspekter på varje sakområde; ekonomiska, sociala och ekologiska. I avsnittet Friluftsliv och natur ges en allmän och översiktlig beskrivning av hur ekonomiska verksamheter/ställningstaganden kan påverka det rörliga friluftslivet /naturvärdena. Det pekas också på den sociala betydelsen av tillgång till grönområden/rekreatiomsområden och möjligheten till friluftsliv. En utbyggnad av möjligheterna till rekreatioms- och friluftaktiviteter kan emellertid också leda till ökad belastning på ekosystemen, ökat slitage samt ökad påverkan på naturvärdena.

Kulturmiljö

Den europeiska landskapskonventionen (ELC) finns i utställningsförslaget omnämnd i avsnittet *Kulturarv och kulturmiljö*, under rubriken *Framtiden*,

vilket är positivt. Det hade också varit bra om man ytterligare förklarat innebörden av ELC i rutan *Förklaringar*.

Ansökan om att få Hälsingegårdarna uppförda på UNESCO:s världsarvslista håller på att omarbetas. Detta innebär att det urval av gårdar som tidigare har gjorts ses över vilket kan resultera i att gårdar stryks eller läggs till. Det är därför klokt att inte omnämna specifika gårdar i översiktsplanen.

Projektet ”Skog och historia”, som omnämns i avsnittet *Kulturarv och kulturmiljö*, pågick under åren 1998-2007 och är nu i praktiken avslutat. För närvarande bedrivs dock ett arbete med att kvalitetssäkra resultatet av projektet.

I samrådsredogörelsen framgår att kommunen ställer sig positiv till det förslag utredaren av Dellenbanans framtid lagt fram. Det vore bra om kommunens viljeinriktning framgick också i översiktsplanen.

Energi och klimat

Det är positivt att förnybar energi diskuterats. Länsstyrelsen saknar däremot diskussion om kommunens planer för energieffektivisering. (Åtgärd 62, regionala miljömål)

Vatten

Översiktsplanen bör, förutom att nämna riksintressena, nämna att det finns en lista med nationellt och regionalt utpekade värdefulla vatten vilka bör skyddas och bevaras för framtiden. I målen anges att värdefulla sjöar och vattendrag ska skyddas men planen anger inte hur detta ska gå till. Länsstyrelsen efterlyser konkreta strategier från kommunen inom vattenarbetet.

Det pågående arbetet med vattenförvaltningen kommer få konsekvenser för kommunens vattenarbete, både avseende grund- och ytvatten. Länsstyrelsen saknar i översiktsplanen kopplingar till detta arbete. Ett underlag är de åtgärdsplaner som kommer att beslutas i december.

I konsekvensbeskrivningen anger kommunen att det saknas skyddsområde för många vattentäkter, att det saknas föreskrifter för ett flertal och att det i kommunen helt saknas reservvattentäkter. Länsstyrelsen anser att planen bör ange hur man avser arbeta för att lösa dessa frågor.

Länsstyrelsen anser följande gällande kartmaterialet:

För de vattenskyddsområden där översyn av områdets utbredning pågår bör det framgå av kartmaterialet till översiktsplanen. Även om inte slutgiltig utbredning på vattenskyddsområdet har fastställts så kan ett ”utredningsområde vattenskydd” markeras på kartan, för att uppmärksamma att ett skydd kan komma. Det är annars olyckligt om kartorna till översiktsplanen snabbt kommer att bli inaktuella p.g.a. förestående förändringar. Gäller framför allt vattenskyddsområdet för Borr vattentäkt i Ljusdals tätort. För Los vattentäkt har förslaget till nytt vattenskyddsområde ritats ut på kartan, vilket är bra.

Det är onödigt att nämna vattenkraftspotentialen i Mellanljusnan eftersom älven är skyddad för ytterligare utbyggnad.

Naturresurser

I målen för naturresurser anges att ”Berg-, grus- och torvtäkter ska placeras så att de inte stör bebyggelse, natur och friluftsliv”. Detta gäller även morän- och matjordstäkter varför det bör stå ”Materialtäkter”. Det är även viktigt att de mellankommunala intressena uppmärksammas vid hantering av naturresurser. Exempelvis är det vid nyetableringar av torvtäkter viktigt att i MKB:erna titta särskilt på hur områden nedströms torvtäkterna kan påverkas.

Vidare anges att fyllnadsmaterial ska tillgodoses främst genom krossat berg och återvunnet material. Länsstyrelsen anser att det i första hand är återvunnet material som ska användas, därefter morän och krossat berg i tredje hand.

Kartor

Länsstyrelsen vill påtala behovet av att samordna GIS-material i länet. Översiktsplanerna utgör ett viktigt planeringsunderlag. För att underlätta användandet av kartmaterialet önskar länsstyrelsen att kommunerna ska använda ÖP-GIS som lagringstruktur.

I ärendet har avdelningschef Stig Hammarsten beslutat och Klara Wirdby varit föredragande. I handläggningen av ärendet har företrädare för enheten för skydd av natur, miljöskyddsenheten, miljöanalysenheten och kulturmiljöenheten deltagit.

Stig Hammarsten

Klara Wirdby

Kopia till:

Vägverket Region Mitt, Härnösand och Gävle
Banverket, Gävle
Skogsstyrelsen Region mitt, Söderhamn
Försvarsmakten, Högkvarteret, att. Cecilia Häckner,
Riksantikvarieämbetet
Statens naturvårdsverk
Boverket
Energimyndigheten
Transportstyrelsen
Sjöfartsverket
Region Gävleborg
Hudiksvalls kommun
Sundsvalls kommun
Nordanstigs kommun
Ovanåkers kommun
Orsa kommun
Härjedalens kommun
Rättviks kommun
Ånge kommun
Länsstyrelsen Dalarna
Länsstyrelsen Västernorrlands län
Länsstyrelsen Jämtlands län
Länsstyrelsen,
ledningsgruppen
kulturmiljö
lantbruk
miljöskydd
miljöanalys
naturskydd
regional utveckling
krisberedskap
plan + kopia